

Пристайко Оксана Петрівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри країнознавства і туризму
Національний Авіаційний Університет,
м. Київ*

Пристайко Оксана Петровна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры страноведения и туризма
Национальный Авиационный Университет,
г. Киев*

Pristayko O. P.

*PhD in Economics, Associate Professor
National Aviation University,
Kiev*

Панасюк Ірина Петрівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Національний Авіаційний Університет,
м. Київ*

Панасюк Ирина Петровна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры международных экономических отношений и бизнеса
Национальный Авиационный Университет,
г. Киев*

Panasyuk I. P.

*PhD in Economics, Associate Professor
National Aviation University,
Kiev*

РОЗВИТОК В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ ЯК НАПРЯМОК СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

РАЗВИТИЕ ВЪЕЗДНОГО ТУРИЗМА КАК НАПРАВЛЕНИЕ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

DEVELOPMENT OF TOURISM AS A DIRECTION OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

Анотація. Досліджено питання розвитку в'їзного туризму в рамках сталого розвитку держави.

Ключові слова: в'їзний туризм, сталий розвиток, економічний розвиток країни.

Аннотация. Исследованы вопросы развития въездного туризма в рамках устойчивого развития государства.

Ключевые слова: въездной туризм, устойчивое развитие, экономическое развитие страны.

Summary. The problems of development of tourism in the framework of sustainable development of the state.

Key words: inbound tourism, sustainable development, economic development of the country.

Постановка проблеми. Аналізуючи перспективи розвитку туристичної індустрії в Україні на наступні десять років, без перебільшення можна сказати, що сучасний туризм — це та сфера економіки суспільства, яка в тій чи іншій мірі інтегрує практично всі галузі. Саме це і визначає одне з перших місць, яке займає туризм у світовій економіці. Цей фактор повинен стати головним у формуванні нового державного підходу щодо в'їзного туризму як галузі, пріоритетний сталий розвиток якої може позитивно вплинути на економічний, екологічний і соціальний стан всієї країни в цілому, стимулювати ряд важливих галузей економіки, сприяти зміцненню позитивного іміджу країни згідно до вимог Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням розвитку в'їзного туризму в рамках сталого розвитку держави в цілому присвячено достатньо багато досліджень і публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів, які розкривають різні сторони існуючої проблеми. Розвиток туризму в контексті сталого розвитку відображено в роботах в Іванухі Р. А., Любіцевої О. О., Кіркової Н. П., Олійника Я. Б., Шищенко П. Г. та ін. [1, 2].

Метою статті є встановлення причин відставання в'їзного туризму України від європейських стандартів та шляхи їх подолання і перспективи цього напрямку в контексті сталого економічного розвитку країни.

Виклад основного матеріалу. Для усіх розвинутих держав світу туризм завжди був і лишається тією галуззю, яка регулюється і про яку дбають не за залишковим принципом. За даними Всесвітньої туристичної організації, на туризм припадає близько 10% виробленого у світі валового внутрішнього продукту, це одна з ключових провідних галузей, що приносить доходи країні. У більше ніж 40 країнах світу туризм є головним джерелом надходжень до державного бюджету. Україна, із значними історичними, культурними та природними ресурсами, має величезний потенціал і можливості для розвитку в'їзного туризму.

Актуальність поняття сталого туризму в сьогоденні не викликає сумніву. Як відомо, сталий розвиток — це розвиток, який задовольняє потреби теперішнього покоління не наражаючи на ризик здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Загальноприйнятий підхід щодо сутності сталого розвитку — це збалансований розвиток економічної, екологічної і соціальної складових. Вимога сталості відноситься, перш за все, до необхідності збереження, постійного відновлення та розвитку його ресурсної бази, що і складатиме підставу екологічного, економічного та соціального вимірів сталого розвитку туризму. Дослі-

дженню цих складових була приділена достатня увага, але світова спільнота все ще орієнтована на сценарій нестійкого розвитку.

Суспільство повинне вирішити багато глобальних проблем, і саме забезпечення сталого розвитку є ідеєю сучасного етапу світового розвитку. Людство здолало межу II і III тисячоліття. Воно має величезні досягнення, а з ним практично зникли просторові і часові бар'єри для обміну інформацією між різними куточками Землі. Необхідність практичного впровадження сталого розвитку була проголошена на конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро у 1992 році. Вона ухвалила «Порядок денний на XXI століття», в якому міститься звернення до країн прийняти національні стратегії сталого розвитку. У 2002 році на саміті в Йоганнесбурзі було взято курс на розробку національних стратегій сталого розвитку та розпочати їх впровадження до 2005 року. Україна підписала документи Ріо-92 та Йоганнесбург-2002, але до сих пір зробила мало. У державі немає закону, стратегії і плану дій, а ще до всього приєдналися тимчасова окупація Криму та військові дії на сході країни. Перспективи розвитку сталого туризму пов'язані з новою економічною стратегією ЄС «Європа — 2020 — стратегія інтелектуального, сталого та комплексного розвитку».

За прогностичними розрахунками щодо розвитку в'їзного туризму в Україні його чисельність зросте з 12,1 млн осіб у 2010 році до 15,0 млн осіб у 2020 році. Стратегічний напрямок сталого розвитку туристичної індустрії в Україні це створення конкурентоспроможного на світовому ринку туристичного продукту, здатного максимально задовольнити туристичні потреби населення країни, забезпечити на цій основі комплексний розвиток регіональних територій та їх соціально-економічних інтересів при збереженні екологічної та економічної рівноваги та історико-культурного довілля.

Головне те, що туризм — це така сфера діяльності, де від впровадження нових методик не знижується кількість співробітників. Витрати на створення 1 робочого місця в цій сфері в 20 разів менші, ніж в промисловості, а обіг капіталу інвестицій в 4 рази вищий. У наш час в сфері українського туризму працює майже 10% жителів. Фахівці підраховали, що частина туризму у валовому внутрішньому продукті (ВВП) країни не досягає 2%, а в прогресивних країнах цей показник дорівнює 5–8%, (в деяких країнах 50%). Частина прибутку від туризму, наприклад, в Швеції, перевищує частку автомобільного виробництва в ВВП. Всесвітня туристична організація прогнозує, що туризм в найближчі десять років займе перше місце в світовому експорті. Основні країни-постачальники великої

кількості туристів — Німеччина, США, Великобританія, Китай і Японія. Кількість туристів в Європі між державами Заходу і Сходу збільшиться зі східного напрямку на західний напрям. Такі тенденції дають Україні можливість стати перспективною і відвідуваною пам'яткою Європи.

Проблеми, що виникають в наш час, які стосуються вітчизняного туризму — це «спадок», що залишився в нашій країні після розпаду Радянського Союзу. Галузь має виробничу базу, створену за радянських часів, тому сьогодні основними об'єктами інфраструктури є великі комплекси із значною кількістю місць і досить низьким рівнем зручностей. На сьогоднішній день в Україні відсутній скоординований, висококваліфікований і грамотний порядок дій, щоб вивести продукт туризму на світовий ринок, в результаті чого були б отримані відчутні досягнення. Одночасно з цим обслуговування туристів знаходиться на неналежному рівні через відсутність якісної кваліфікації працівників даної сфери. В країні немає відповідної системи підготовки та перепідготовки кадрів в туристичній сфері, які чітко відповідали б кваліфікаційним вимогам світових стандартів.

Головними зовнішніми факторами, які стримують розвиток туризму в Україні, є викликана млявістю і несподіванкою економічних реформ несприятливість існуючих умов для підприємництва взагалі та туристичного зокрема, недосконалість нормативно-правового поля і відсутність необхідних інвестицій для розвитку туризму — як внутрішніх (через тривалу економічну кризу), так і іноземних (через несприятливий інвестиційний клімат). Питання поліпшення екологічного стану країни все ще актуальне, хоча в Україні багато зроблено за роки незалежності. Забруднення атмосфери зменшилося на 58,56%. Великий туристичний потік, вимагає вирішення питань екологічного навантаження в регіонах, і необхідність знаходження найбільшої пропускної здатності не завдаючи шкоди екології і спадщини історії та культури [4].

У вересні 2015 року на сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН для прийняття Порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 року. Ця подія розглядається світовою спільнотою як подія історичного значення. Після проведення Саміту перед країнами — учасниками постали нові завдання розробки та адаптації визначених цілей. Україна розпочала роботу в цьому напрямку і розро-

била сімнадцять цілей сталого розвитку на 2016–2030 роки, відповідних завдань та індикаторів досягнення цілей. Президент України Петро Порошенко у своєму виступі на Саміті ООН з Порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 року зазначив, що на національному рівні Україна почне здійснювати нові програми та проекти, які будуть відчутні на практиці через поєднання економічної стабільності, екологізації усіх основних видів діяльності людства та зміни свідомості людини через соціальну згуртованість.

Є надія, що цілі сталого розвитку в Україні стануть нову систему управлінських заходів за економічним, соціальним та екологічним (природоохоронним) вимірами, спрямовану на формування суспільних відносин через довіру, солідарність, рівність поколінь, безпечне навколишнє середовище. Основою сталого розвитку є права людини на життя та повноцінний розвиток. В Україні суспільство повинне брати участь у розробленні довгострокового стратегічного документу, який визначив би нові цілі сталого розвитку. Останні п'ятнадцять років доповіді щодо Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ) були єдиним стратегічним документом, який надавав можливість громадськості контролювати дії влади [3].

Дуже важливим для нашої держави в умовах сьогодення повинен стати закордонний досвід. Наприклад, в США після закінчення Громадянської війни між Північчю і Півднем була впроваджена програма, яка стимулювала американців подорожувати по країні, це означало, що справжнім громадянином Америки міг вважатися лише той, хто побував більш ніж в п'яти штатах. [2].

Висновки. Таким чином, з метою об'єднання нації необхідно розробляти національні державні програми, спрямовані на розвиток в'їзного внутрішнього туризму в Україні, але виключно в рамках сталого економічного розвитку держави. Люди повинні подорожувати, вивчати історію і традиції своєї країни. В цілому розвиток туристичної галузі в Україні має стати національним пріоритетом, бо для цього є всі умови — природно-рекреаційні та культурно-пізнавальні ресурси, а максимальне об'єднання зусиль представників туризму з представниками державної і місцевої влади допоможе сформувати високорентабельну і конкурентну індустрію, здатну задовольнити потреби туристів в різноманітних туристичних послугах і приносить стабільний дохід в бюджет країни.

Література

1. Иванух Р. А. Стратегические проблемы развития рекреационно-туристического комплекса Украины / Р. А. Иванух, В. М. Жученко // Экономика Украины. — 1998. — № 1. — С. 65–70.
2. Олійник Я. Б., Стратегія сталого розвитку туризму в Україні: географічний підхід / Я. Б. Олійник, П. Г. Шищенко, О. О. Любіцева та ін. // Географія в інформаційному суспільстві: Зб. наук. праць. — К.: Обрії, 2008. — Т. 1. — С. 191–199.
3. Пристайко О. П. Індикатори сталого розвитку в системі цілей розвитку тисячоліття: структура, використання, виконання / О. П. Пристайко // Економіка природокористування і охорони довкілля: щоріч. наук. праць / [під ред. М. А. Хвесика]. — К.: РВПС України НАН України, 2010. — С. 130–136.
4. Добрянська Л. О. Методологічні аспекти дослідження екологізації стратегічного потенціалу просторового розвитку продуктивних сил України / Л. О. Добрянська, Є. В. Хлобистов // Агросвіт. — 2010. — № 7. — С. 7–14.